

SAMARBEIDER: Svigerinnene Emilia Stoian og Sabina Stoian forteller at de ukentlig sender hjem overskuddet fra tiggingen til familiene sine. – Vi to samarbeider og klarer å spare opp rundt 1000 kroner i løpet av en uke. Den ene

I Romania får Emilia og Sabina rundt 100 kron kan de sende over 1000 kroner hver uke. For s

søndagssaken

CHRISTIAN NICOLAISEN
ØRJAN TORHEIM
ØYVIND LEFDAL EIDSVIK
ODD NERBØ (foto)

christian.nicolaisen@bt.no

Hva? Snakke med journalister? Emilia Stoian (35) drar på det. Hun sitter med ryggen inn til et trafikklys ved Torgallmenningen. Klokken er så vidt passert 10. onsdag denne uken. Emilia Stoian har vært ute en times tid. Bunken i det knallrøde pappkruset er så vidt dekket av mynter. Stort sett kronestykker. – Jeg vil ikke snakke. Dere skriver bare stygt om oss, sier hun.

Hun har et poeng. Denne saken handler om tigging, prostitusjon, organisering, fattigdom og uteliggning. Men det handler også om hvorfor Emilia Stoian og tre andre kvinner er her.

Tjente gode penger

Tigging kan være attraktivt. Nøyaktig hvor attraktivt, kom til syne i juli i fjor. Da ble et rumensk ektepar pågrepet i Bergen sentrum, siktet for å ha utnyttet sønnen (11) til tvangsarbeid og tigging. Politiet gikk gjennom ekteparets økonomi. Gjennom fem år i Norge, hadde de sendt hjem 850.000 kroner.

I to måneder for pågripelsen, sendte de nærmere 100.000 kroner. Ekteparets historie er

det mest håndfaste beviset på økonomien i tigging.

Politiet antar at ekteparet lå i det øvre sjiktet for hva tiggere vanligvis klarer å få inn. Saken mot ekteparet ble senere henlagt, og retten la til grunn at inntektene stammet fra tigging og spilling på Torgallmenningen. I Småstrandgaten suser trafikken forbi rett bak ryggen til Stoian.

– Tror dere virkelig vi ville kommet hit hvis vi hadde det bra hjemme? Dette er den beste måten å tjene penger på. Jeg vil ikke stjele, sier hun avvisende.

Trusler og sexsalg

■ Kvinner som går fattigslig kledd på dagtid, kommer tilbake

på kveldstid som prostituerte. ■ Erfarne tiggere som sier de holder seg unna Bergen sentrum på kveldstid, fordi sentrum styres av «dårlige personer».

■ Rivalisering om tiggermarkedet, der kamp om hjørner betyr trusler og slåsskamper. Slik er tiggernes virkelighet, ifølge Utekontakten i Bergen. For to uker siden kom rapporten deres, bygget på intervjuer med 34 rumenske statsborgere. Fler-tallet var organiserte tiggere.

– Tiggingen er gjennomorganisert. Skal du reise gjennom hele Europa for å komme hit, må det være organisert, sier Marit Sagen Grung, leder for Utekontakten.

Organiserte bussturer til Oslo

koster gjerne 180 euro. Deretter tar mange tog til Bergen. Andre reiser sammen i bil.

Ifølge Utekontakten er det ikke uvanlig å låne penger i hjemlandet for å kunne reise til Norge. En person har fortalt at han skylder 350 euro til en som finansierte reisen. Han fikk fem uker på seg til å betale beløpet tilbake.

– Vi har sett at det er noen personer de er redde for. Det tyder på at noe er galt, sier Grung.

– På kveldstid er det mer organisering. Noen av kvinnene som kler seg veldig tradisjonelt på dagtid, går utfordrende kledd på kveldstid, sier hun.

På Torgallmenningen har Emilia Stoian ombestemt seg.

uken sender vi disse pengene til min familie, den neste uken til Emilias familie, sier Sabina.

er pr. barn i trygd hver måned. Fra Bergen vigerinnene handler tiggingen om å overleve.

Hun vil likevel snakke med BT, ikke minst fordi tre andre romkvinner kommer bort. De lurar på hva som skjer. Den ene, Sabina Stoian (35), sier hun er svigerinnen til Emilia.

100 kroner dagen

Svigerinnene forteller at de, som «alle de andre tiggere rundt her», er fra byen Târgu Jiu, sørvest i Romania. Hjemme i Romania har Emilia fire barn. Sabina har fem.

– Vi har ikke hus eller jobb hjemme. Men alle barna går på skole. Det er for dem jeg sitter her, for penger til bøker og skolematerie, sier Emilia.

De drar hjem til Romania når det blir for kaldt i Bergen.

Men når våren kommer, vil de tilbake.

– Jeg har kommet til Bergen de fire-fem siste årene og blitt glad i stedet. De fleste er snille, noen er frekke. Men her kan jeg i hvert fall tjene litt penger til mat, og samtidig spare opp penger som jeg sender hjem til familien.

På en normal dag, som innebærer å tigge fra cirka klokken ni om morgenen til fem-seks om ettermiddagen, tjener Emilia og Sabina rundt 100 kroner hver, forteller de. Maks 150 kroner.

– Vi holder på til vi har fått inn 100 kroner. Eller til vi får så vondt i beina at vi ikke kan sitte mer, sier Sabina.

Spise gjør svigerinnene dag-

KASTET UT: Om morgenen 14. mai i år slo politiet til mot et okkupert hus i Michael Krohns gate 61 i Bergen. I det tomme og rivningsklare kontorbygget hadde 10–12 rumenere tilhold, både kvinner og menn. De fikk tre timer på å pakke seg ut. Samme dag som utkastelsen, sa sosialbyråds leder Lisebeth Iversen at hjemløse rumenere og andre skal få tilgang på dusj og toalett i Strax-huset.

«TRØTTE»: Rumenerne i det okkuperte huset i Michael Krohns gate fortalte at de tigger, samler flasker og tar småjobber. En kvinne i huset sa dette: – Vi er trøtte. Vi sitter hele dagen i regnet. Så får vi ikke sove, politiet kommer og jager oss.

er pr. barn i trygd hver måned. Fra Bergen vigerinnene handler tiggingen om å overleve.

lig på Robin Hood-huset. Inni mellom blir de påspandert kaffe og mat av forbi passerende på gaten. De veksler mellom å bo hos venner og å overnatte ute. Svigerinnene sier de sparer og sender penger hjem hver uke.

– 100-150 kroner om dagen høres ikke mye ut. Men vi to samarbeider og klarer likevel å spare opp rundt 1000 kroner i løpet av en uke. Den ene uken sender vi pengene til min familie, den neste uken til Emilias familie, sier Sabina.

Ifølge fembarnsmoren Sabina får de, hjemme i Romania, 100 kroner månedlig i offentlig støtte for hvert barn de har.

– Det er ikke nok til å leve av, ikke nok til skole og mat.

For 100 kroner kan du knapt kjøpe en høne i Romania. Og skal barna ha ekstrafag på skolen, for eksempel engelsk, må vi betale for det.

– Hva betyr de pengene dere sender hjem fra tigging, da? Blir familiene deres velstående? – Nei, nei, nei, sier Sabina hoderystende.

– Pengene går til mat og klær og utgifter til skolegang.

Ikke svart-hvitt
Konstituert statsadvokat Rudolf Christoffersen mener Utekontakts kartlegging gir et realistisk bilde av gatesituasjonen.

– Vi ser at det er en forbindelse mellom to av de mest ned-

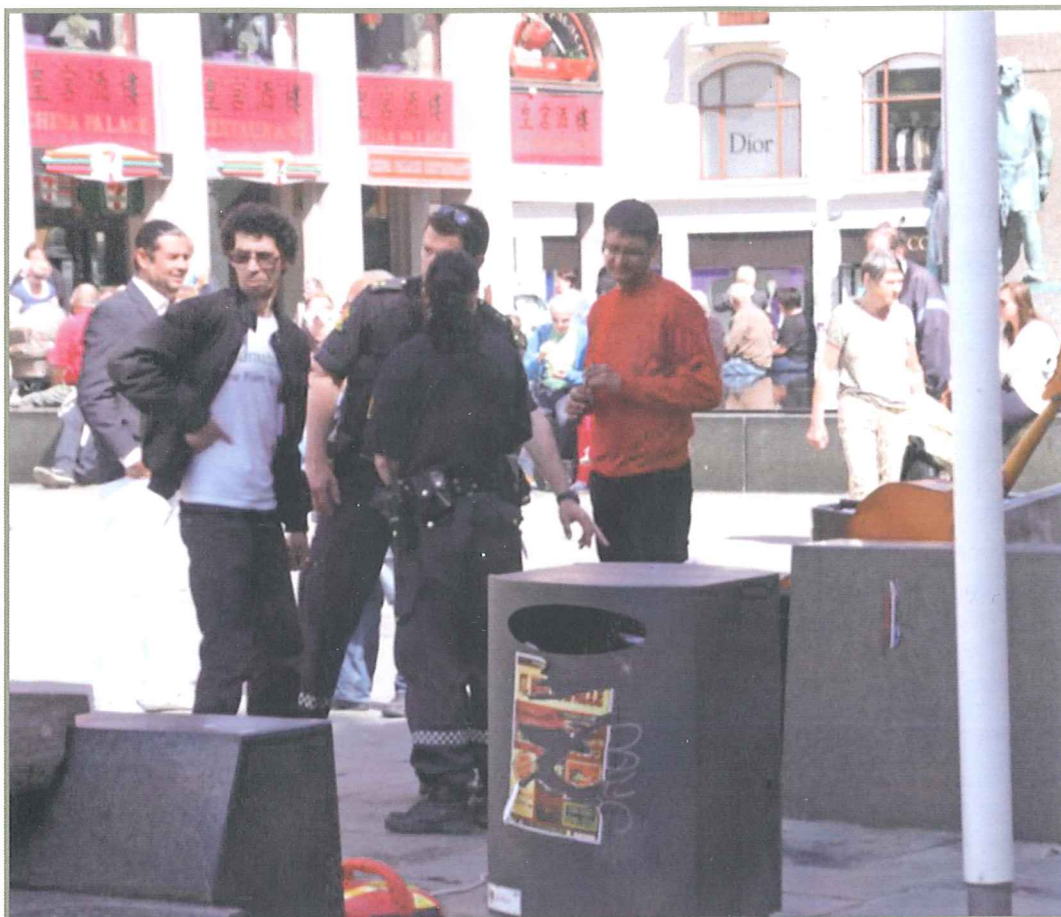
verdiggende utnyttelsesformene man kan tenke seg: Tigging og prostitusjon. Unge romjenter som tigger på dagtid, kan bli utnyttet til prostitusjon på kveldstid.

Christoffersen var selv medaktør i det som er norgeshistoriens største menneskehandelsak. Seks rumenske statsborgere ble i fjor idømt lange fengselsstraffer for å ha utnyttet barn til blant annet tigging og tyveri i Bergen og andre norske byer.

Samme år ble to litauiske menn dømt for å ha utnyttet fire mindreårige barn til å stjele i Bergen.

Bildet er likevel ikke svart-

«FISKEMAT»: Etter klager om høy musikk, fikk disse rumenske musikerne tirsdag besøk av politiet. Musikerne tror først det er «the gypsies» som har ringt ordensmakten. Vokalist Augustin Timplaru, med svart jakke og briller, mener landsmennene av romfolket er sjalu på dem. – Vi er proffe og tjener penger. De truer oss og sier vi skal bli til fiskemat, hevder han.

hvitt, advarer han. Langt fra alle tiggere er sannsynlige ofre for menneskehandel.

–Det er like feil å si at all form for tiggning er organisert, som å si at ingenting er det. Det fins mange mennesker som på grunn av fattigdom kommer til Norge og Bergen for å livnære seg ved hjelp av tiggning eller gateartisteri, sier Christoffersen.

I ytterst få tilfeller er tiggning forbudt ved lov. Storbritannia har forbud, men det blir i liten grad håndhevet. Luxembourg har kriminalisert organisert tiggning.

Ifølge Europol, EUs politisamarbeid, er barn av romfolket særlig utsatt for menneskehandel. De blir lært opp til tiggning og særlig lommetyveri. Listeprisen på et barn, sier britisk politi, er 20.000 euro.

Den gode nyheten er at Europol har sett et nedadgående tall i saker med barn involvert.

–Men det er hva som er rapportert inn. Samtidig er det mye arbeid med barn. Det er enklere å handle med 18-19-åring, sier pressesjef Søren Kragh Pedersen i Europol.

–Ingen bakmenn

Storbritannia og Frankrike er landene som merker mest til organiseringen.

–Det triste å se, er hvordan bakmennene oftest er fra samme bakgrunn og miljø som ofrene, sier Pedersen.

I Bergen benekter de fire tigger-

kvinnene for at det finnes bakmenn eller organisering.

Tvert om kom de hit av egen, fri vilje og ordnet transporten selv – med bil og buss. De fnyser av politiets kobling av tiggning og kriminalitet.

–Det er ingen bakmenn med fine biler som kommer og henter pengene våre, sier Emilia.

–Tror dere vi kommer her og jobber for å gi pengene våre til andre? Nei. Jeg tar alle pengene mine selv, sier Adelina Bobu.

Kampen om hjørner å tigge på, stemmer heller ikke.

–Vi er jo ute etter de beste plassene. Men ingen har rett på bestemte steder. Vi hjelper hverandre, sier Sabina.

Bobu sier det også er rumenske tiggere de ikke kjenner i Bergen for øyeblikket.

–De er fra en annen by enn oss. Men vi har ingen konflikter med dem. Vi er alle fattige, alle tigger. Hvorfor skal vi krangle?

–Tiggerkvinne truet oss

Alle er kanskje ikke like gode venner. Tirsdag denne uken står kontrabassist Gica Boldeanu urolig på Torgallmenningen og venter på at politiet skal gi ham lov til å spille igjen. Musikere har fått klager.

Boldeanu er sikker: Det er «the gypsies» som har ringt og bedt politiet komme.

–De er sjalu fordi vi er proffe og tjener penger. De truer oss og sier vi skal bli til fiskemat,

hevder Augustin Timplaru, vokalist i bandet.

I virkeligheten er det butikene rundt som har klaget.

–Uansett har vi problemer med dem, sier Boldeanu. Han sikter til sine landsmenn av romfolket.

Voklisten snakker om en episode forrige fredagskveld. En tiggerkvinne, forteller han, kom bort og sa at de «ryddet bort» konkurrenter.

–Kanskje sa hun det for å skremme. Hun truet også med å ødelegge instrumentene våre. Så kastet hun en mynt eller noe sånt i hodet på meg.

–De er desperate

En gjennomsnittlig årslønn i Romania er ca. 35.000 kroner. Romfolk ligger ofte mye lavere enn snittet når det gjelder registrert inntekt, forteller Marian Daragiu.

Han var med på å etablere den ideelle stiftelsen Ruhama i Romania i 1996. Stiftelsen jobber blant annet for å bedre romfolks livskvalitet.

Daragiu er selv rom, og var denne uken i Bergen for å diskutere et mulig samarbeid med kommunen.

Han mener folk flest rundt omkring i Europa mangler kunnskap om romfolkets historie, og dermed ikke evner å forstå hvorfor de ser seg nødt til å tigge. 500 års slaveri, mellom 1300- og 1800-tallet, har gitt romfolk et handicap, forklarer han.

–Feilen mange gjør er at de ser problemet, uten å lure på hvorfor problemet har oppstått. Mange romfolk, også de her i

Bergen, tigger fordi de må. De er desperate mennesker, som i mange år har stått utenfor samfunnet i hjemlandet, sier han.

Mangel på muligheter til å skaffe seg utdanning i hjemlandet er hovedproblemet for denne fattigste gruppen av romfolk, ifølge Daragiu. Mange er analfabeter.

–Under kommunismen hadde disse menneskene flere muligheter, siden alle skulle være i arbeid. Nå får ikke romfolk engang de dårligste jobbene. Enkelte bor i boliger uten elektrisitet, i landsbyer uten infrastruktur og uten innlagt vann. De har ikke klart å henge med i samfunnsutviklingen etter Ceausescus fall i 1989, sier han.

Busker og P-plasser

De har ikke spist siden dagen før, sier en av romkvinnene på Torgallmenningen.

Hun får det travelt. De må til og med bake til arbeidet.

–Vi må ut og tjene penger, sier hun. Hun løfter pappkruset opp foran seg.

–Det er ikke bare penger til mat som er problemet. Adelina Bobu (36) har hørt at tiggere i Oslo har tilbud om dusj og en egen kantine.

–Jeg blir veldig glad om vi kan få et sted å dusje her i Bergen. Jeg bor ute, i busker i parker og på parkeringsplasser. Jeg har med meg noen madrasser som jeg legger ut, sier hun.

Hun tar pappkruset og går tilbake til sin egen virkelighet.

14

personer i Norge ble i 2011 identifisert som utnyttet til tiggning eller en kombinasjon av tiggning og vinningskriminalitet. «De fleste utnyttet i tiggning er kvinner fra Romania», heter det i 2011-rapporten fra Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel (KOM).

1000

rombarn fra én rumensk landsby ble utnyttet til tiggning, lommetyverier, nasking og annen «gatekriminalitet». Barn helt ned i 6-årsalderen ble utnyttet, avdekket britiske myndigheter gjennom Operasjon Golf i 2005. Hvert barn kunne potensielt tjene inn 900.000 kroner.

70-150

kroner dagen er hva tiggerne Utekontakten har vært i kontakt med, oppgir at de tjener ved å tige i Bergen sentrum. Mange av dem oppgir at de sover i bil som står parkert ulike steder utenfor sentrum.

134

miljoner av den norske regjeringens EØS-midler skal frem til 2016 brukes på støtte til tiltak og prosjekter i Romania. Sektorer som helse, utdanning, kultur og mannforsk/mangfold skal særlig tilgodeses, sa utenriksminister Espen Barth Eide (Ap) i Stortingets spørretime 7. mai i år.

24

rumenske årslønner sendte et ektepar hjem fra Bergen i perioden 2007 til 2012. Sammen med sine fire barn kom de hit for å tigge og spille. Det resulterte i 850.000 kroner. Til politiet oppga de at virksomheten var ekstra lukrativ fordi barna deres deltok.

36

personer har pr. 31. mai registrert seg som aktive tiggere ved Bergen sentrum politistasjon. Samtlige er rumenske statsborgere. I tillegg er 30 personer registrert med oppreden, i form av musikk eller gateartisteri. 23 av disse er rumenske statsborgere